

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

THE STRUCTURE OF THE FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHER'S READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

В статті представлено авторське тлумачення готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності в умовах Нової української школи, як важливої інтегративної якості і стійкої особистісної характеристики майбутніх учителів іноземної мови, що складається з мотиваційно-ціннісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісно-практичного, професійно-особистісного, оцінно-рефлексивного компонентів, та виявляється у здатності здійснювати ефективну педагогічну діяльність в умовах Нової української школи та є результатом професійної підготовки учителів у закладах вищої освіти. Розглянуто структуру готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності в умовах Нової української школи, що представлена компонентами: мотиваційно-ціннісним, когнітивно-комунікативним, діяльнісно-практичним, професійно-особистісним, оцінно-рефлексивним; критеріями: мотиваційним, знаннєвим, операційним, особистісним, рефлексивним та рівнями: низьким (репродуктивним), середнім (продуктивним), високим (професійним).

Ключові слова: структура готовності, майбутні учителі іноземної мови, професійна діяльність, Нова українська школа, компоненти, критерії, рівні готовності.

The author's interpretation of the future foreign language teachers' readiness for professional activity at the New Ukrainian School is presented in the article. It is defined as an important integrative quality and stable personal characteristic of the future foreign language teachers, consisting of motivational and valuable, cognitive and communicative, active and practical, professional and personal, evaluative and reflexive components, is implemented in the ability to carry out effective pedagogical activity in the conditions of the New Ukrainian School and is the result of the teachers' professional training at higher educational institutions. The structure of the future foreign language teachers' readiness for professional activity in conditions of the New Ukrainian School is presented, including the following components: motivational and valuable (includes motives, needs for professional training, improvement, self-education, self-development, desire to succeed), cognitive and communicative (comprises integrated knowledge system (linguistic, psycho-pedagogical, methodical) about the essence of the teacher's work), active and practical (involves the ability to acquire and expand knowledge, organize students' activities in accordance with the goals of the educational process, taking into account modern educational technologies; ability to organize interpersonal interaction), professional and personal (involves the formation of professionally significant personality traits), evaluative and reflexive (promotes the growth of professionalism and the ability to continuous personal and professional self-improvement and growth on the basis of psychological mechanisms of self-examination, self-regulation, self-esteem and self-control); criteria: motivational, knowledgeable, operational, personal, reflexive and levels: low (reproductive), average (productive), high (professional).

Key words: readiness structure, future foreign language teachers, professional activity, New Ukrainian School, components, criteria, readiness levels.

Постановка проблеми. Підготовка студентів – майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності в умовах Нової української школи реалізується у готовності до здійснення професійної діяльності. Вона є узагальненим результатом підготовки у визначеному аспекті й повинна виявлятися у: педагогічній самосвідомості; позитивному ставленні до суб'єкта (учня), об'єкта (педагогічного процесу) і засобу діяльності (виховання та навчання); володінні знаннями про структуру особистості учня, його вікові зміни, цілі та засоби педагогічного впливу в процесі її формування й розвитку; педагогічних умінь організації та здійснення навчального і виховного впливу на особистість школяра; вміння спілкуватися з учнями будь-якого віку, передавати їм свій досвід, знання відповідно до змісту і засобів досягнення педагогічно значущих завдань; певних рисах характеру, здібностях, темпераменті, мотивації; наявності необхідного обсягу знань, умінь, навичок; стійких професійно важливих особливостей сприйняття, уваги, мислення, емоційних і вольових процесів.

Аналіз останніх публікацій. Проблема готовності до професійної діяльності стала об'єктом наукових досліджень багатьох провідних науковців. Різні аспекти готовності вчителя до професійно-педагогічної діяльності та шляхи формування готовності майбутніх педагогів висвітлено у працях Ю. Вербиненко, І. Дичківської, О. Діордіященко, О. Дубасенюк, Л. Кондрашової, О. Кучерявого, А. Линенко, Р. Михайлишина, І. Мозуль, О. Мосіюка, О. Огієнко, І. Палагути, Д. Пашенка, Г. Ржевського, О. Самойленка, В. Сластьоніна, В. Татаурова, Ю. Чапюк, В. Шахова, О. Щербакова та інших науковців.

Невирішена раніше частина проблеми. Не зважаючи на значну кількість наукових праць, в яких розкрито сутність, структуру та зміст готовності майбутніх учителів іноземної мови до різних видів професійно-педагогічної діяльності, питання структури готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності в умовах Нової української школи не було предметом окремих наукових досліджень.

Мета статті – сформулювати авторське тлумачення готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності в умовах Нової української школи; визначити компоненти, показники, критерії та рівні готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення досліджуваних матеріалів дає можливість визначити основні компоненти готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності. Передусім це *мотиваційно-ціннісний компонент*, який передбачає професійні настанови, позитивне ставлення до професії, інтерес до неї, стійкі наміри присвятити себе педагогічній діяльності тощо. Наступний компонент – *когнітивно-комунікативний* передбачає оволодіння певною науково обґрунтованою та професійно доцільною системою знань, яка слугуватиме міцним фундаментом для розвитку практичних умінь та навичок виконання майбутньої професійної діяльності; *діяльнісно-практичний*, який передбачає дії та операції, необхідні для успішного здійснення професійно-педагогічної діяльності; *професійно-особистісний*, що включає професійно-особистісні якості та здібності; *оцінно-рефлексивний компонент*, який включає самооцінку, самоаналіз, самокорекцію, самовдосконалення професійної готовності й відповідності процесу розв'язання професійних завдань оптимальним педагогічним зразкам.

Враховуючи результати проведеного теоретичного аналізу поняття, вважаємо, що “готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності” – це важлива інтегративна якість і стійка особистісна характеристика майбутніх учителів іноземної мови, що складається з мотиваційно-ціннісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісно-практичного, професійно-особистісного, оцінно-рефлексивного компонентів, виявляється у здатності здійснювати ефективну педагогічну діяльність в умовах Нової української школи та є результатом професійної підготовки учителів у закладах вищої освіти.

Обґрунтуємо вибір кожного компонента окремо та схарактеризуємо показники.

Мотивація визначає актуальність певної діяльності для особистості студента та перспективу її розвитку у майбутньому, формує готовність до професійної діяльності. Вона сприяє не лише позитивному ставленню студентів до навчально-пізнавального процесу, підвищенню його ефективності, а й формуванню потреби в комунікативній діяльності. Термін “мотивація” є конструктом, який використовується для опису й пояснення причин поведінки людини, її спрямованості й механізмів здійснення. Саме мотиваційні компоненти визначають значущість того, що пізнається і засвоюється студентами, їх ставлення до навчальної діяльності, її змісту, способів виконання і результатів цієї діяльності [9].

Отже, *мотиваційно-ціннісний* компонент включає мотиви, потреби у професійному навчанні, вдосконаленні, самовихованні, саморозвитку, бажанні досягти успіху; ціннісні установки актуалізації у професійній діяльності стимулюють творчий прояв особистості, глибоке усвідомлення суспільної значущості власної професійної діяльності; позитивно стійке ставлення до педагогічної професії; усвідомлення майбутнім вчителем особистої причетності до інноваційних освітніх процесів, бажання долучатися до них у майбутній професійній діяльності; переконаність у необхідності навчання дітей іноземної мови відповідно до вікових та індивідуальних особливостей і вимог часу; потреба фахівця досягти бажаного результату; ціннісні орієнтації студентів; гуманістична спрямованість роботи з дітьми; прагнення до професійної самоосвіти й самовдосконалення; наявність інтересу до професійної діяльності, що характеризує потребу особистості у знаннях, в оволодінні ефективними способами організації професійної діяльності, поширенні та реалізації інноваційного середовища у вивченні іноземної мови, використанні різних форм, методів, засобів навчальної та позааудиторної діяльності; прагнення до використання сучасних технологій навчання у професійній діяльності й самовдосконаленні, підвищенні власного рівня знань, умінь та навичок; наявність високого рівня сприйнятливості до нововведень, необхідність у підвищенні рівня професійної компетентності, професійної культури.

Когнітивно-комунікативний компонент відповідає за наявність у майбутніх учителів іноземної мови інтегрованої системи знань (мовних, лінгвістичних, психолого-педагогічних, методичних) про сутність роботи вчителя, про загальнопедагогічні та специфічні форми і методи навчання і виховання учнів. Зазначений компонент передбачає формування в суб'єктній свідомості майбутніх учителів іноземної мови цілісної, системної, діалектичної картини світу та визначається змістом професійної діяльності, яка характеризується обсягом загальнопрофесійних і спеціальних знань, стилем розумової діяльності; визначає рівень володіння основними поняттями та положеннями у галузі навчання іноземної мови; володіння системою знань, необхідних для успішної майбутньої професійної діяльності [10].

Мовна складова представлена у навчальних планах такими дисциплінами, як “Практичний курс англійської мови”, “Практичний курс другої іноземної мови (німецької)”, “Практична граматики німецької мови”, “Практична фонетика”, “Практична граматики англійської мови” тощо. Лінгвістична підготовка майбутнього вчителя англійської мови орієнтована на оволодіння студентами теоретичними знаннями щодо системи англійської мови і вміннями застосовувати їх на практиці. До лінгвістичної складової входять такі дисципліни, як “Лінгвокраїнознавство”, “Лексикологія”, “Історія англійської мови”, “Теоретична граматики”, “Стилістика”. Дисципліни психолого-педагогічної складової передбачають оволодіння студентами теоретичними знаннями і практичними вміннями для здійснення педагогічної діяльності. До цієї складової входять такі дисципліни, як “Педагогіка” (“Загальні основи педагогіки”), “Загальна психологія”, “Вікова психологія”, “Соціальна психологія”, “Основи педагогічної майстерності”, “Історія педагогіки”, “Педагогіка і психологія вищої школи”, “Історія зарубіжної літератури”, “Історія англійської мови” та інші. Дисципліни методичної складової навчального плану забезпечують оволодіння студентами теоретичними знаннями методики навчання англійської мови та вміннями творчо застосовувати їх у педагогічній діяльності. До методичної складової входять такі дисципліни, як “Методика викладання зарубіжної літератури”, “Методика викладання англійської мови”, “Методика викладання зарубіжної літератури у вищій школі”, “Методика викладання іноземної мови у вищій школі”, спецкурси та спецсемінари з методики навчання іноземних мов.

Діяльнісно-практичний компонент передбачає вміння здобувати, поповнювати й розширювати знання, організовувати діяльність свою та учнів відповідно до цілей навчально-виховного процесу, урахувавши сучасні освітні технології, а також доцільно їх застосовувати; уміння організовувати міжособистісну взаємодію; здатність будувати навчальний діалог, координувати дії його учасників; стимулювати активність учнів, їхню творчість, ініціативу, підтримувати у них стійкий інтерес до навчально-виховного процесу; уміння обирати оптимальні методи і прийоми навчання, форми роботи, відбирати, дозувати, будувати навчальний матеріал; проектувати цілі й завдання навчальної і виховної роботи; уміння розробляти систему викладання іноземної мови в залежності від змісту навчального матеріалу; упроваджувати інноваційні технології з урахуванням специфіки вивчення предмету; акумулювати та використовувати досвід творчої діяльності вчених, методистів, учителів-новаторів [13].

Слід зауважити, що особистісні риси студентів постають невід’ємним аспектом фахової підготовки, крім того, на наш погляд, значущими виступають і певні можливості людини, специфічність яких обумовлюється своєрідністю професії. Саме тому ми вважаємо правомірним виокремити наступний компонент готовності: *професійно-особистісний*, що передбачає формування професійно значущих особистісних рис та можливостей (схильностей) особистості. Для професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови цей компонент включатиме особливий набір характерологічних якостей, зважаючи на специфічність професії: креативність, любов до дітей, оптимізм, доброта, професійна етика, професійно-педагогічні ідеали, погляди, принципи, переконання, готовність діяти відповідно до них, ціннісні орієнтації особистості, глибина професійно-педагогічного світогляду, послідовність у професійних діях, цілеспрямованість у педагогічній роботі і в спілкуванні з учнями, професійна освіченість, професійна етика, основу якої становлять моральні норми, оцінки і самооцінки, контроль і самоконтроль, повага до

норм і вимог суспільного життя й уміння прищеплювати ці норми іншим, професійна відповідальність, педагогічна вимогливість, уміння спілкуватися з учнями, батьками, педагогічним колективом; комунікативні та організаторські уміння, нервово-психічна витривалість; особистісна та професійна потреба у саморозвитку; впевненість у своїх силах щодо впровадження інновацій у навчально-виховний процес; активність та прояв особистісної ініціативи; усвідомлення рівня своїх можливостей та умінь, необхідних для здійснення професійної діяльності; уміння здійснювати самоаналіз, самооцінку тощо.

Зосереджуючись на теоретичному обґрунтуванні саме оцінно-рефлексивного, як структурного компонента готовності майбутнього учителя іноземної мови до професійної діяльності, надаємо аналіз трактування цього поняття. Так, термін “рефлексія” у перекладі з латини означає роздум про свій внутрішній стан. У сучасному філософському розумінні рефлексія трактується як принцип людського мислення, предметний розгляд самого знання, критичний аналіз його змісту і методів пізнання, діяльність самопізнання, що розкриває внутрішню будову і специфіку духовного світу людини. Психологія розглядає рефлексію як процес самопізнання суб’єктом свого внутрішнього світу, стану психічних процесів. Педагогічна рефлексія – це усвідомлення вчителем себе самого як суб’єкта діяльності: своїх особливостей, здібностей, того, як його сприймають учні, батьки, колеги, адміністрація. Водночас, це усвідомлення цілей та структури своєї діяльності, засобів її оптимізації.

Ефективне формування *оцінно-рефлексивного компонента* можливе тільки за внутрішньої активності майбутніх фахівців, що спрямована на самоконтроль, самопізнання, саморозвиток, самовдосконалення особистості. Формування цього компонента готовності до професійної діяльності є тривалим процесом, систематичним, неперервним. Оцінно-рефлексивний компонент готовності майбутнього фахівця можна розглядати як стан спрямованості його особистості на усвідомлення своєї професійної діяльності і самого себе як її суб’єкта. Даний компонент сприяє росту професіоналізму й проявляється у здібності до постійного особистісного і професійного самовдосконалення та зростання на основі психологічних механізмів самоаналізу, саморегуляції, самооцінки й самоконтролю, пізнання й аналізу учителем явищ власної свідомості та діяльності (погляд на власну думку та дію з позиції спостерігача) [1].

Готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності значною мірою залежить від визначення їх рівневої характеристики. Важливим для нашого дослідження є уявлення про рівень як про ступінь, величину розвитку явищ та фактів диференціювання за групами. Рівень готовності встановлюють (згідно з визначеними критеріями) як умовну міру, що дає змогу збагнути явище і на цій підставі дати йому оцінку. Для побудови критеріального апарату ми обрали шлях застосування від загальних до часткових критеріїв, що ґрунтується на змісті компонентної структури готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності. Критерії готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності, характеризуються такими показниками:

Мотиваційний критерій (мотиваційно-ціннісний компонент) – сформованість інтересу до майбутньої професійної діяльності; сформованість мотивації до вивчення іноземної мови; розвиненість потреби у професійно-комунікативній діяльності; розвиненість бажання до самовдосконалення і усвідомлення значущості майбутньої професії; готовність до подолання труднощів під час професійної діяль-

ності; ціннісне ставлення до професійної діяльності, розуміння важливості неперервного та системного підвищення рівня професійної майстерності впродовж життя.

Знанневий критерій (когнітивно-комунікативний компонент) – характеризується знаннями фонетичної, лексичної, граматичної та орфографічної системи іноземної мови та високим рівнем практичного оволодіння як вербальними, так і невербальними її засобами; знаннями про норми спілкування, комунікативної поведінки; знаннями про основні етапи історичного розвитку, географічне положення, економічний та політичний устрій, культуру, традиції країни, мова якої вивчається; знаннями закономірностей функціонування полікультурного простору; знаннями методики викладання іноземної мови, сутності й специфіки навчання, чинної програми шкільного курсу іноземної мови, методів, прийомів та форм навчальної діяльності, особливостей вивчення іноземної мови, методики організації й проведення позакласної роботи, виховних заходів; знаннями загальних основ педагогіки, дидактики, теорії виховання, історії педагогіки; знаннями психолого-вікових особливостей розвитку школяра, психології виховання і навчання; психології вчителя; психології керівництва учнівським колективом; знаннями, що формують широкий кругозір учителя і стосуються суміжних галузей наук: філософії, логіки, соціології, історії, правознавства, мовознавства, культурології, українознавства, етики й естетики, мистецтвознавства тощо; знаннями закономірностей та особливостей інноваційної професійної діяльності та її складників; знаннями про специфіку інноваційних педагогічних технологій та можливості їх використання у професійній діяльності; розуміння значення інноватики як у власній професійній діяльності, так і в освітньому процесі; про методи роботи в сучасному педагогічному середовищі [13].

Операційний критерій (діяльнісно-практичний компонент) визначає сформованість у студента умінь та навичок здійснення професійної діяльності, озброєність засобами, прийомами, технологіями викладання свого предмету, знання методів педагогічних досліджень і володіння методикою організації та проведення педагогічного експерименту; умінь користуватися іноземною мовою в професійних цілях, уміння адекватно оцінювати власні комунікативні дії; уміння організовувати взаємодію між учасниками навчально-виховного процесу, встановлювати та підтримувати контакти між ними, впливати на співрозмовників; уміння правильно сприймати і передавати інформацію, вміння використовувати мовні та немовні засоби, долати в процесі спілкування психологічні бар'єри; навички та уміння міжкультурної взаємодії; умінь організації й управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів; умінь планувати педагогічну діяльність; умінь адекватно використовувати широкий спектр методичних прийомів; уміння орієнтуватися в сучасній методичній літературі, здійснюючи відповідно до умов вибір посібників та інших засобів навчання, готовність і бажання підвищувати свій професійний рівень [6].

Особистісний критерій (професійно-особистісний компонент) характеризується чітким усвідомленням значення професійних особистісних якостей у професійній діяльності вчителя іноземної мови; систематичним проявом терпимості й доброзичливості до учнів, батьків, педагогічного колективу у навчальній та позааудиторній діяльності; виявленням розуміння інших людей, готовністю прийняти іншу точку зору під час диспутів, обговорень і групової роботи, якщо вона виявиться обґрунтованою й правильною; позитивного, терпимого ставлення до інших етносів, культур, віросповідань, соціокультурних особливостей інших

народів; ретельності у виконанні доручень і завдань; систематичної підготовленості до занять, відповідальним ставленням до своїх професійних обов'язків [5].

Рефлексивний критерій (оцінно-рефлексивний компонент) характеризується здатністю організовувати свою подальшу самоосвіту, самовдосконалення, саморозвиток у галузі іншомовної діяльності; оцінювати та аналізувати власну професійну діяльність; вміння швидко та ефективно приймати самостійні рішення, критично осмислювати інформацію, контролювати та коригувати свою професійну діяльність для усунення недоліків; вміння аналізувати й адекватно оцінювати свою здатність до навчання дітей іноземної мови; координувати і регулювати іншомовну діяльність усіх учасників спілкування й обирати адекватні засоби комунікативного впливу щодо її подальшого стимулювання (взаємооцінювання, взаємоконтроль).

Виокремлення критеріїв та показників готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності дозволило здійснити змістове наповнення рівнів: *низького (репродуктивного), середнього (продуктивного) чи високого (професійного)*.

Високий (професійний). Майбутній учитель іноземної мови із високим рівнем готовності до професійної діяльності володіє всіма знаннями, уміннями і навичками необхідними для здійснення професійної діяльності вчителя іноземної мови, високим ступенем усвідомлення важливості та потреб майбутньої педагогічної діяльності. Так, високий рівень готовності передбачає відносну відсутність помилок у мовленні, багате лексичне наповнення, вживання різноманітних граматичних конструкцій, синонімів, усталених виразів тощо. Студент адаптує своє мовлення в залежності від особливостей учнівського колективу і кожного учня, застосовує різноманітні жести, виразну міміку, володіє достатньою кількістю виразів, необхідних для спілкування на уроці іноземної мови, завжди доцільно і виправдано використовує на занятті рідну мову. Майбутній учитель іноземної мови добре володіє узагальненою системою загальнокультурних, педагогічних, психологічних, лінгводидактичних, лінгвістичних, соціокультурних знань; уміє творчо застосовувати теоретичні положення в нестандартній практичній професійній діяльності [8]. Володіючи основними професійними вміннями, він, зокрема, чітко визначає цілі й завдання уроку, ефективно застосовує різноманітні методи і засоби навчання, форми контролю; раціонально планує й організовує діяльність учителя й учнів з урахуванням умов Нової української школи, особливостей класу, окремих учнів; справедливо й обгрунтовано оцінює навчальну діяльність учнів; використовує методи розвитку мотивації вивчення іноземної мови щодо класу й окремих учнів; здійснює глибокий і системний аналіз уроку, здатний контролювати й оцінювати власну діяльність із подальшою її корекцією, проявляти творчість та ініціативу за різних умов навчання. Студентам із високим рівнем готовності характерна об'єктивність оцінювання учнів на основі спостереження за їхньою поведінкою (уже під час педагогічної практики), вміння передбачати реакцію учнів на певні слова та вчинки. Характерними ознаками високого рівня є також здатність обирати найбільш доцільний стиль спілкування з учнями, володіння різноманітними тактиками і прийомами впливу на школярів в умовах різноманітних навчальних ситуацій, усвідомлення сильних і слабких сторін своїх дій, демонструє упевненість у собі, уміє поєднувати вимогливість із демократичністю, що проявляється у наданні свободи прояву ініціативи і самостійності учнів, здатний налагоджувати емоційний контакт, формувати відносини взаємної симпатії та довіри, виявляти доброзичливість і тактовність у стосунках з учнями, для яких це особливо важливо під час формування

в них мотивів до вивчення іноземної мови, що дуже важливо і показово для тих, хто розпочинає оволодіння предметом [11]. Студенти розуміють важливе значення культури спілкування для майбутньої професійної діяльності, регулярно працюють над удосконаленням педагогічної майстерності. Такий майбутній педагог виявляє ініціативу у процесі самоосвіти, науково-дослідної діяльності, бере активну участь у позааудиторній роботі [11].

Майбутній фахівець із *середнім (продуктивним) рівнем* готовності володіє більшістю знань і вмінь, необхідних для здійснення професійної діяльності вчителя іноземної мови. Невелика кількість лексичних і граматичних помилок в іншомовному мовленні студента не ускладнює розуміння його слухачами. Можливе самостійне виправлення помилок майбутнім учителем. Застосовуються різноманітні граматичні конструкції, хоча наявна певна обмеженість словникового запасу. Студент не завжди адаптує своє мовлення відповідно до особливостей дитячого колективу, але підтримує контакт із класом. Дикція не завжди чітка, жести і міміка виразні. Перехід з іноземної мови на рідну і, навпаки, не завжди виправданий. Студент володіє певними загальнокультурними, педагогічними, психологічними, методичними, лінгвістичними, соціокультурними знаннями, але не завжди розкриває сутність понять у повному обсязі; вміє застосовувати теоретичні положення в типових педагогічних ситуаціях [8]. Студент не завжди точно визначає цілі і завдання уроку, ефективні методи і засоби навчання, допускає методичні помилки під час планування й організації діяльності вчителя та організації контролю; справедливо, але не завжди обґрунтовано оцінює навчальну діяльність учнів; методи розвитку мотивації вивчення іноземної мови застосовує безсистемно і випадково; аналіз уроку здійснює загальними фразами. Студент здатний взаємодіяти в колективі, але з деякими ускладненнями, якщо ситуація виявляється нетиповою; основними вміннями здійснювати контроль й оцінку власної діяльності, яка не завжди потім коригується; частковою готовністю здійснювати творчу, нестандартну діяльність, активно проявляти власну ініціативу, самостійність. Осмислення студентом мотивів і цілей професійної підготовки не повною мірою дозволяє визначити їх вагомість для майбутньої педагогічної діяльності [2]. Студент має достатні професійні знання, уміння та навички, зокрема знання щодо вікових, психологічних особливостей школярів різного віку, сфер їхніх інтересів і схильностей, закономірності оволодіння іноземною мовою в умовах сучасної школи; середній рівень умінь щодо використання різноманітних навчальних ситуацій з урахуванням віку і психологічних особливостей школярів; середній рівень комунікативних умінь; недостатньо впевнений у власних професійних можливостях, необхідності оцінювання власної діяльності.

В іншомовному мовленні майбутнього учителя іноземної мови з *низьким (репродуктивним) рівнем* готовності до професійної діяльності спостерігається велика кількість лексичних і граматичних помилок, що значно ускладнює його розуміння. Словниковий запас обмежений. На уроці учні погано розуміють мовлення вчителя через його неадаптованість, нечітку дикцію, відсутність міміки і жестів, які полегшують розуміння іншомовного мовлення. У словнику студента відсутні вирази, необхідні для здійснення спілкування на уроці іноземної мови, через що можливий невиправданий перехід на рідну мову. Загальнокультурні, педагогічні, психологічні, методичні, лінгвістичні, соціокультурні знання студента мають поверховий, нестійкий характер [8]. Студент не вміє застосовувати теоретичні положення в педагогічній діяльності, а саме: визначати цілі й завдання уроку,

ефективні методи і засоби навчання; планувати та організовувати діяльність учителя й учнів на уроці; проводити контрольну роботу і виставляти оцінки, використовувати методи формування інтересу учнів до вивчення іноземної мови; аналізувати урок іноземної мови. Спостерігається недостатній інтерес до майбутньої педагогічної діяльності, переважають прагматичні мотиви діяльності, відсутність сформованої системи професійно значущих знань, умінь і навичок, низька оцінка власної діяльності, майже повна відсутність потреб у її подальшому вдосконаленні [8].

Висновки. Отже структура готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності в умовах Нової української школи представлена компонентами: *мотиваційно-ціннісним, когнітивно-комунікативним, діяльнісно-практичним, професійно-особистісним, оцінно-рефлексивним*; критеріями: *мотиваційним, знаннєвим, операційним, особистісним, рефлексивним* та рівнями: *низьким (репродуктивним), середнім (продуктивним), високим (професійним)*.

Література

1. Бескровний О., Тернов С. Рефлексивно-оцінний компонент готовності студентів до науково-дослідницької діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elibrary.donpuet.edu.ua/182/1/Ternov_article_11_2016.pdf
2. Денисова С. П. Компоненти формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в умовах педагогічного коледжу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=969
3. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – Рівне : Зелент, 2001. – 222 с.
4. Діордіященко О. Формування професійної компетентності вчителя іноземних мов на сучасному етапі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/nz/89_2/statti/70.pdf
5. Зуброва О. А. Система діагностики професійних особистісних якостей майбутнього вчителя іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_50_2/27.pdf
6. Ільченко М. М. Іншомовна складова професійної компетентності майбутніх вчителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.psyh.kiev.ua/%D0%86%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9C.%D0%9C_%D0%86%D0%BD%D1%88%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%85_%D0%B2%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B2
7. Линенко А. Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01; 13.00.04 / А. Ф. Линенко. – К., 1996. – 403 с.
8. Колодцько Т. М. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Sdzif_2010_8_117.pdf
9. Нечипоренко М. Мотивація як ключовий фактор формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійно-особистісного саморозвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8294/1/Necheporenko.pdf>
10. Самойленко О. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів математики до професійної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://phm.kspu.kr.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/download/136/131>
11. Сідун М. М. Критерії та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://naub.oa.edu.ua/2013/kryteriji-ta-rivni-sformovanosti-profesijnoji-kompetentnosti-majbutnohovyhtelya-inozemnoji-movy-pochatkovoji-shkoly/>

12. Слостенин В. А. Готовность педагога к инновационной деятельности / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова // Педагогическое образование и наука. – 2006. – № 1. – С. 32–37.
13. Цибульська Л. І. Структурно-компонентний аналіз готовності майбутнього вчителя літератури до інноваційної професійної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/download/2953/2683/>
14. Черняк Н. О. Формування мотивації студентів до навчання у ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pi ро_2013_38-39_63.pdf

References

1. Beskrovnyi O., Ternov S. Refleksivno-otsinnyi komponent hotovnosti studentiv do naukovodoslidnytskoi diialnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://elibrary.donnuet.edu.ua/182/1/Ternov_article_11_2016.pdf
2. Denysova S. P. Komponenty formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly v umovakh pedahohichnoho koledzhu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=969
3. Dychkivska I. M. Osnovy pedahohichnoi innovatyky : navch. posib. / I. M. Dychkivska. – Rivne : Zelent, 2001. – 222 s.
4. Diordiiashchenko O. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti vchytelia inozemnykh mov na suchasnomu etapi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nz/89_2/statti/70.pdf
5. Zubrova O. A. Systema diahnostryky profesiinykh osobystisnykh yakosteī maibutnoho vchytelia inozemnoi movy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_50_2/27.pdf
6. Ilchenko M. M. Inshomovna skladova profesiinoi kompetentnosti maibutnykh vchyteliv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.psyh.kiev.ua/%D0%86%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9C.%D0%9C.%D0%86%D0%BD%D1%88%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BA%D0%B%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%85_%D0%B2%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B2
7. Lynenko A. F. Teoryia y praktyka formirovaniia hotovnosti studentov pedahohycheskykh vuzov k professyonalnoi deiatelnosti : dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.01; 13.00.04 / A. F. Lynenko. – K., 1996. – 403 s.
8. Kolodko T. M. Psykholoho-pedahohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia inozemnykh mov [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Sdzif_2010_8_117.pdf
9. Nechyporenko M. Motyvatsiia yak kliuchovyi faktor formuvannia hotovnosti maibutnykh uchyteliv inozemnykh mov do profesiino-osobystisnoho samorozvytku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8294/1/Nechyporenko.pdf>
10. Samoilenko O. Strukturni komponenty hotovnosti maibutnykh uchyteliv matematyky do profesiinoi diialnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://phm.kspu.kr.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/download/136/131>
11. Sidun M. M. Kryterii ta rivni sformovanosti profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://naub.oa.edu.ua/2013/kryteriji-ta-rivni-sformovanosti-profesijnoji-kompetentnosti-majbutnoho-vchytelya-inozemnoji-movy-pochatkovoji-shkoly/>
12. Slastenyn V. A. Hotovnost pedahoha k ynnovatsyonnoi deiatelnosti / V. A. Slastenyn, L. S. Podymova // Pedahohycheskoe obrazovanye y nauka. – 2006. – № 1. – S. 32–37.
13. Tsybul'ska L. I. Strukturno-komponentnyi analiz hotovnosti maibutnoho vchytelia literatury do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/download/2953/2683/>

14. Cherniak N. O. Formuvannia motyvatsii studentiv do navchannia u VNZ [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pipo_2013_38-39_63.pdf

Одержано статтю: 22.01.2018

Прийнято до друку: 5.02.2018

УДК: 37.016:81

DOI: 10.15330/esu.12.155-159

Тетяна Стамбульська,

аспірант, ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

(м. Івано-Франківськ, Україна)

Tetiana Stambulska,

postgraduate student,

Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)

tanyastamb13@gmail.com

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

ACTUAL ASPECTS OF THE FORMING OF THE LANGUAGE CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF ELEMENTARY SCHOOL

У статті визначено використання ІКТ у реалізації мовної освіти як однієї з найважливіших умов успішного розв’язання освітніх завдань, спрямованих на досягнення високого рівня мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів, акцентовано увагу на необхідності створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, майбутній учитель початкових класів, мовленнєва культура, мовна освіта.

The article determines the use of information and communication technologies in language education as one of the most important conditions for successful solution of educational tasks aimed at achieving a high level of speech culture of future elementary school teachers, attention has been focused on the importance of establishing information and communication pedagogical environment.

The application of information and communication technologies in the educational process greatly improves the process of teaching disciplines of the speech cycle, increasing efficiency and quality of mastering by the students of relevant knowledge and skills for the improvement of the language awareness. Through the use of didactic and developmental opportunities program-methodical support of personal computers, multimedia technologies, online resources, and information resources on the Internet for the purpose of obtaining knowledge and their automation, modeling of educational situations, self-control results personal language activities there is an improvement spelling and punctuation literacy, stylistic expression and increasing communicative expediency of using the language, and consequently, the formation of speech culture of students.

Key words: information and communication technologies, future teacher of the elementary school, communication culture, language education.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв’язок з важливими науковими і практичними завданнями. Ефективний вплив на забезпечення готовності до формування культури мовлення майбутніх учителів початкових класів можливий за